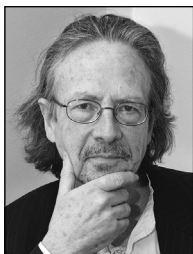

Peter Handke

SUURI
PUTOUS

LURRA Editions

SUURI
PUTOUS

© Leena Louhihaara

Peter Handke (s. 1942, Griffen, Itävalta) on eurooppalaisen nykykirjallisuuden omaleimaisimpia tekijöitä. Hänen huomattava tuotantonsa käsittää romaaneja, runoja, näytelmiä ja elokuvakäsikirjoituksia – mm. yhdessä Wim Wendersin kanssa tehty *Berliinin taivaan alla* (1987). Handken kirjallinen ilmaisu

on alusta alkaen perustunut epätyyliin – epäjuonelliseen kerrontaan, jossa keskeisintä on kertojan voimakas sisäinen kokemus ja tunne ja monitasoinen tulkinta ulkopuolisesta maailmasta. Näin kirjailija on astunut kauas valtavirrasta – piiriin, jossa hän on ainoita maailmankirjallisuudessa. Handkelta on aikaisemmin julkaistu suomeksi seitsemän proosateosta, joista viimeisimmät ovat *Riisuttu epäonni* (Wunschloses Unglück, suomentanut Arja Rinnekangas, LURRA Editions, 2003), *Jukeboksista* (Versuch über die Jukebox, suomentanut Markku Mannila, LURRA Editions, 2005), *Don Juan – hänen itsensä kertomana* (suomentanut Markku Mannila, LURRA Editions, 2008), *Moravalainen yö* (Die Morawische Nacht, suomentanut Arja Rinnekangas, LURRA Editions 2013). *Suuri Putous* on kertomus toimettomana vaeltavan näyttelijän yhdestä pitkästä päivästä. Teos kuvaa kulkemista kesäisen metropolin halki ja kohtaamisia erilaisten ihmisten kanssa. Se on matka sotaa käyvän naapurivaltion halki, ohitse poliitikojen; toisesta maailmasta tulevien metromatkustajien keskuudessa; naisen kasvoihin. Kirja on aitojen tuntemusten ja arvojen etsintää. Kirjailija tarjoaa hetkellisyyden intensiivisen lumon. ”Ja mitä kirjan nimi pitääkään sisällään? Kenties se sisältää voimakkaan pelontunteen vai putoamisen elämän reunalta tai maailmanlopun? Vaiko kirjailijan ”väärän” juonen, sillä onhan kirja kirjoitettu, kuten aivan lopussa voi todeta, ”Great Falls’ssa, Montanassa? Tai sitten jotakin aivan muuta.” *Lothar Struck kirjallisuuslehdessä ”Glanz & Elend”*

Peter Handke

SUURI PUTOUS

Suomennos
Arja Rinnekangas

LURRA Editions

Teoksen suomentamista ovat tukeneet:

Suomen Kulttuurirahasto,
Künstlerhaus Schloss Wiepersdorf

© Suhrkamp Verlag Berlin 2011

Published by arrangement with the Leonhardt & Høier
Literary Agency, Copenhagen

Saksankielinen alkuteos: *Der Große Fall* 2011

LURRA Editions

lurra@lurraeditions.fi

www.lurraeditions.fi

Kansi ja taitto: Kim Söderström

Painopaikka: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN 978-952-5850-92-5

E-Kirja: 978-952-5850-93-2

1

Se päivä, joka päättyi Suureen Putoukseen, alkoi aamuisella ukkosmyrskyllä. Sen miehen, josta tässä pitäisi kertoa, herätti unesta valtava ukkosen jyrähdyks. Talo, sen myötä myös sänky, lienee tutissut ja huojunut vielä pitkän hetken jyrähdyksen jälkeenkin. Hetken: siinä sängyssä makaavalle kyse ei ollut vain hetkestä. Täydestä unesta hereille säikäytettynä hän piti silmiään kiinni ja odotti, mitä seuraavaksi tulisi tapahtumaan.

Vielä ei satanut, eikä edes tuulenhuminaa kuulunut täysin avoinna olevasta ikkunasta. Sen sijaan salamoit alinomaa. Salamot, ne sinkoutuivat miehen suljettujen luomien lävitse kirkkaasti lepattaen, ja niitä seurannut kova jyrinä, aina lyhyemmin aikaväleihin, työntyi aina vain voimakkaammin miehen korviin.

Unesta hereille säikäytetty: siitäkään ei oikeastaan ollut kyse sängyssä makaavalle. Ei edes ukonilman äkillisyys näyttänyt yllättäneen häntä. Hän makasi hiljaa ja antoi salamoiden tunkeutua silmäluomiensa lävitse ja jyrinän pääkallonsa sisimpään, aivan kuin se olisi joka aamuista, kuin arkipäivää: aivan kuin hän olisi tottunut tulemaan herätetyksi tällä tapaa;

eikä ainoastaan tottunut, vaan myös oikeutettu tähän omalaatuiseen herätystapaan. Salamat ja ukkonen olivat herätysmusiikkia, joka johdatti hänet syvästä unitilasta hetkessä kuin itsestäänselvyytenä täydelliseen valvetilaan, ja lisäksi vielä johonkin toiseen tilaan: valmiuteen; valmiuteen asettua kasvokkain jonkun kanssa, kohtaamaan joku, ryhtyä toimenpiteisiin. Nyt hän kuitenkin makasi pitkällään siinä räiskeessä ja nautti kokemastaan.

Ensimmäisten jyrähdyksien jälkeen hän oli lähes pompannut pystyyn vetääkseen irti pistorasioista television, musiikki- ja ties-minkä-kaikkien-laitteiden johdot. Kuitenkin samalla hetkellä tiedostaen: Hän ei ollut omassa talossaan, hän makasi vieraassa sängyssä. Jo itsessään se seutu, jolla hän oli nukkunut, oli vieras, vieras oli koko maa.

Oli kulunut pitkä aika siitä kun hän oli viimeksi viettänyt yön kaukana omasta sängystään, kaukana tutuista huoneistaan. Silmien vielä ollessa kiinni hän oli kurkottanut käsivartensa kohden tuttua seinää, joka ei ollutkaan siinä. Hänen kätensä osui tyhjään. Eikä sekään säikäyttänyt häntä, hän ihmetteli vain, kunnes hänelle valkeni: Minähän olen matkalla. Minähän läksin eilen kotoa. En todellakaan herännyt omassa vuoteessani, mutta en myös missään vieraassa vuoteessa.

Kerran joskus aikoinaan, ollessaan ensimmäistä aamua jossakin muualla, hän oli kaivannut kotia. Jo tuloiltana saavuttuaan tuohon toiseen maahan, esimerkiksi jo lentokentällä, hän oli tutkaillut ero-

tuskissaan monitoria, josta näkyivät lähituntien paluulennot. Tämän Suuren Putouksensa päivän aamuna häntä ei kuitenkaan ahdistanut vieraudentunne edes hetken vertaa, vaan hänellä oli tässä vieraassa paikassa saman tien hyvin kotoinen olo. Hän ei halunnut lainkaan avata silmiään.

Jyrinä ja salamointi, salamointi ja jyrinä olivat ne, jotka ottivat hänet vastaan ystävällisesti kaukana omasta kodistaan. Ja kun jyrinä ja salamointi sitten pikkuhiljaa vaimenivat ja loittonivat, täytti sade niiden paikan. Aivan yhtäkkiä, jo ukkosen laantumisesta johtuvassa hiljaisuudessa, alkoi sataa kaatamalla, vettä tuli aivan yhtäjaksoisena, jatkuvana ryöppynä. Suojassa vedentulolta mies makasi siinä edelleen, silmät suljettuina. Hänelle ei voinut tapahtua mitään. Vaikka ulkona nyt olisikin vedenpaisumus: Hän tunsii olevansa eräänlaisessa Nooan arkissa, koki olevansa turvassa.

Turvaa tuuditti vielä kolmas asia. Hän oli nukkunut ja herännyt erään naisen sängyssä, naisen, joka oli ollut hyvä häntä kohtaan. Nainen, joka rakasti häntä? Sen nainen oli tosin kerran yön aikana antanut hänen ymmärtää. Mutta hän ei olisi suostunut siihen: Näkemään ne sanat sanatarkasti kirjoitettuna tähän kirjaan. Nainen oli minua kohtaan hyvä; siinä kaikki, mitä hän kykeni sanomaan.

Myös hän oli ollut naiselle hyvä sinä aamuna, vielä voimakkaammin kuin yöllä tai kokonaisvaltaisemmin, mutta toisella tavalla. Nainen oli lähtenyt vuoteesta ja talosta hyvin aikaisin, jo ennen päivän-

koittoa, mennäkseen töihin. Nainen oli ollut lähes äänetön, ja hän oli puoliunessa täyttynyt melkein pä lapsenomaisesta kiitollisuudesta; hän oli, sen hän koki koko kehossaan, täynnä tätä kiitollisuutta. Hän ei olisi ikimaaailmassa kyennyt ilmaisemaan sitä tuntemustaan naiselle, mutta kun hän kuulosteli naisen aiheuttamaa läpi talon huoneiden kaikkoavaa ilma-virtaa, makasi hän yhä sängyssä ja ihaili naista, tätä jo muualla olevaa naista.

Ennemmin hän olisi hyväksynyt ajatuksen olla naisen ihailija kuin olla naisen rakastettu. Miten nainen kerran, täynnä ylpeyttä, niin hänestä tuntui, oli puhutellut häntä, ja hän oli, eikä ainoastaan sen tähden, että oli jo ohittanut sen iän, jossa voidaan esittää rakastettua, kohottanut kulmakarvojaan ja oli kääntänyt katseensa toisaalle.

Ei ollut tuulta, satoi edelleen rankasti, ja hän nukahti uudelleen. Vaikka hänellä oli edessään ties mitä tänä samaisena päivänä ja varsinkin seuraavan päivän aikana, hänestä tuntui kuin hänellä olisi aikaa loputtomiin, ja samanaikaisesti kuin tämä kaikki olisi jo osa ja alku häntä odottavasta asioiden selvittelystä. Uni oli niin kevyttä, että ihminen leijui nukkuessaan. Jos hän oli sisäistänyt jotakin, niin nimenomaan nukkumisen. Lähes aina tuntuivat elokuvien näyttelijät, silloin kun he esittivät nukkuvaa, antoivat he sitten kuinka aidon vaikutelman tahansa, hänestä arveluttavilta. Tämä tässä sängyssä makaava sen sijaan, vaikka hän halusikin ensimmäisen havahtumisensa jälkeen pysyä täysin tietoisena, esittäessään nukkuvaa, nukkui ihan oikeasti, ja nukkui nukkumasta päästyään

ja näytteli näyttelemisestä päästyään. Ja jos hän nukkuessaan näkikin unta ja näytteli katsojille uneksivaa, silloin kyse oli kuitenkin vain leijumisesta ja leijumisesta näkymättömiin. Se oli unta ilman tapahtumaa, esimerkiksi hän ei kyennyt unessa lentämään. Mutta ilmeisesti myös unessa liikkumisella, kuten myös taidolla osata unessa lentää, oli jokin merkitys. Hän oli vain unohtanut sen, samoin kuin hän oli tietoisesti unohtanut vuosien varrella monta muutakin asiaa.

Tämä on se hetki, jolloin on mainittava, että tämä mies, josta tässä kerrotaan, on itse asiassa näyttelijä. Ollessaan nuori hän oli oppinut käsityöammatin isänsä pienessä yrityksessä ja oli, usein myös yhdessä isänsä kanssa, laatoittanut pientaloja täyteen rakennettuja esikaupunkialueita B:n luoteisosassa. Tuo aika näkyi hänestä yhä edelleen, eikä vain hänen käsistään, ja kenties vielä voimakkaammin sen saattoi huomata hänen liikkeistään – usein tapahtuvasta perääntymisestä, takaperin kulkemisesta, jälleen eteenpäin liikkumisesta – pitkistä katseista – ennen kaikkea hänen yhtäkkiä lyhyeksi hetkeksi ylös kohotetusta katseestaan, tuijotettuaan sitä ennen pitkän aikaa alaspäin, kuin joidenkin tekemiensä elokuva-kohtausten vaikutuksesta hänen vetäessään silmänsä viiruiksi, tai täysin aiheetta, ilman mitään harkittua elettä, ilman harjoiteltua merkitystä kuten usein oli tapahtunut muiden elokuvasankareiden kohdalla. Hänen kohdallaan voi sanoa siitä tulleen hänen toinen luontonsa, tai ylipäätään luonto?

Niinkö? yhden näyttelijän tarina, yhtenä ainoana päivänä, aivan aamusta aina syvimpään yöhön saakka?

Eikä näyttelijän tarina hänen tekemisestään, vaan hänen joutilaisuudestaan? Tarinan, vieläpä vakavan sellaisen, sankarina, jonkinlaisena sankarina joka tapauksessa, tämän kaltainen henkilö? – Ei kukaan uhatumpi, ei kukaan kolhuja kestävämpi kuin näyttelijä, sellainen näyttelijä kuin hän. Ei kukaan, joka ei esitä elämässään enemmän rooleja. Hän, tämä näyttelijä, ”omana minänään!”, joka oli enemmän näyttelijä kuin oli oma minänsä. Ollessaan esiintymättä – silloin kun hän ei näytellyt – hänen minänsä on ”tauolla”. Hänen kaltaisensa on eppinen tapaus, myös raskasmielinen. Hänestä on kenties kerrottava tarina, jollaista kenestäkään muusta kuin hänestä ei voitaisi kertoa.

Hänen ensimmäiset vuotensa näyttelijänä kuluivat teatterissa. Näyttämöt olivat pieniä, hänen roolinsa olivat kuitenkin aina suuria, alusta alkaen. Ja huolimatta nuoruudestaan hän esitti lähes aina vain iättömiä hahmoja, Odysseusta, enkeliä, joka saattaa ja ohjaa Tobiasta tämän matkalla etsimässä parannusta isälleen, Othelloa, ilman mustaa maskia, leipuria näytelmässä ”Leipurin vaimo”, joka anteeksi antaen häntä pettäneelle vaimolleen ottaa vaimonsa takaisin, Emil Janningsia, kun tältä lipsahtaa, kuinka ”hirveän tuskallista” olikaan ”olla samanaikaisesti elävä ja yksin”. Iättömiä sankareita tai idiootteja, kuten esimerkiksi Bennie William Faulknerin ”Ääni ja vimma” -dramatisoinnissa, jossa pienen pieni esi-kaupunkinäyttämö levittäytyi ”tompsonin” – kuten jälkeenjääneitä kerran nimitettiin – säällittävästä katseesta maailmankaikkeudeksi, tai lähes vielä lapsia ja ylipäättään koko elämänsä ajaksi lapsiksi jääneitä,

Peter Handke - kirjallisuuden Nobel-palkinto 2019

Suuri Putous on itävaltalaisen kulttikirjailijan Peter Handken (s. 1942) kertomus toimettomana vaeltavan näyttelijän yhdestä pitkästä päivästä.

Teos kuvaa kulkemista kesäisen metropolin halki, laidoilta keskustaan; kohtaamisista asunnottomien, juoksijoiden, pariskuntien, papin, poliisin kanssa.

Se on matka sotaa käyvän naapurivaltion halki, ohitse poliitikkojen; toisesta maailmasta tulevien metromatkustajien keskuudessa; naisen kasvoihin.

Kirja on kuvaus aitojen tuntemusten ja arvojen etsinnästä. Handke tarjoaa lukijalleen hetkellisyysden intensiivisen lumon.

9 789525 850925